

Asia C-617/20

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

20.11.2020

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (osavaltion ylioikeus,
Bremen, Saksa)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

11.11.2020

Hakija:

E.G.

Valittajat:

T.N.

N.N.

Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen

[– –]

Välipäätös

Perintöasiassa
W. N., joka on kuollut 21.5.2018 Bremenissä,

Perittävä

Asianosaiset:

1. E. G., [– –] Bremen,

Hakija

2. T. N., [– –] Den Haag [Alankomaat],

3. N. N., [– –] Den Haag [Alankomaat],

Valittajat

[– –]

Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremenin 5. siviilijaosto [– –]

on 11.11.2020 päättänyt seuraavaa: **[alkup. s. 2]**

- I. Asian käsittelyä lykätään, jotta unionin tuomioistuimelta voidaan pyytää ennakkoratkaisu toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja virallisten asiakirjojen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta 4.7.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 650/2012 13 ja 28 artiklan tulkinnasta.
- II. Jaosto esittää unionin tuomioistuimelle SEUT 267 artiklan toisen kohdan nojalla seuraavat ennakkoratkaisukysymykset asetuksen (EU) N:o 650/2012 13 ja 28 artiklan tulkinnasta:
 1. Korvaako perinnöstä luopumista koskeva ilmoitus, jonka perillinen antaa jäsenvaltiossa asuinpaikkansa toimivaltaiselle tuomioistuimelle kyseisessä jäsenvaltiossa sovellettavien muotovaatimusten mukaisesti, toisen jäsenvaltion tuomioistuimelle, joka on perintöasiassa toimivaltainen, tehtävän perinnöstä luopumista koskevan ilmoituksen sellaisella tavalla, että kyseinen ilmoitus katsotaan päteväksi sen tekemishetkellä (substituutio)?
 2. Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi:

Onko sen lisäksi, että ilmoitus tehdään muotovaatimusten mukaisesti perinnöstä luopujan asuinpaikan toimivaltaiselle tuomioistuimelle, perinnöstä luopumista koskevan ilmoituksen pätevyys edellytyksenä se, että henkilö antaa kyseisen ilmoituksen tekemisestä tiedon perintöasiassa toimivaltaiselle tuomioistuimelle?
 3. Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi ja toiseen kysymykseen myöntävästi:
 - a. Onko perinnöstä luopumista koskevan ilmoituksen pätevyys edellytyksenä, erityisesti ilmoituksen tekemiseen sen tekopaikalla sovellettavien määräaikojen noudattamisen osalta, että perintöasiassa toimivaltaiseen tuomioistuimeen otetaan yhteyttä oikeuspaikalla käytettävällä kielellä?
 - b. Edellyttääkö perinnöstä luopumista koskevan ilmoituksen pätevyys, erityisesti ilmoituksen tekemiseen sen tekopaikalla

sovellettavien määräaikojen noudattamisen osalta, että perintöasiassa toimivaltaiselle tuomioistuimelle toimitetaan perinnöstä luopujan asuinpaikan toimivaltaisen [alkup. s. 3] tuomioistuimen laatimat asiakirjat, jotka koskevat perinnöstä luopumista, alkuperäisinä käännoksineen?

III. Perusteet:

1.

Perittävä, joka oli 4.1.1945 syntynyt Alankomaiden kansalainen, kuoli 21.5.2018 Bremenissä. Hakija on perittävän leski, ja asianosaiset 2) ja 3) (jäljempänä valittajat) ovat perittävän edesmenneen veljen jälkeläisiä.

Hakija pyysi notaarin 21.1.2019 vahvistamalla asiakirjalla perimysosoikeudesta todistusta, jonka mukaan hakija on perinyt lakimääräisen perimysjärjestyksen nojalla 3/4 ja kumpikin valittaja 1/8 perittävän jäämistöstä. Koska hakijalla oli vaikeuksia esittää tarvittavia asiakirjoja lakimääräisen perimysjärjestyksen määrittämiseksi, Amtsgericht Bremen (Bremenin paikallinen alioikeus, Saksa) – perintöasiaa käsittelevä tuomioistuin – otti ensimmäisen kerran 19.6.2019 kirjeitse yhteyttä valittajiin ja ilmoitti heille perintötodistusta koskevasta hakemuksesta. Samassa yhteydessä se pyysi tiettyjen tarkemmin kuvattujen asiakirjojen lähettämistä. Tämän jälkeen 14.8.2019 saapui sähköposti K:lta, joka ilmoitti saaneensa valittajilta tehtäväksi pyytää tietoja jäämistön tilasta. Perintöasiaa käsittelevä tuomioistuin ilmoitti, ettei se voi sellaisia antaa, ja suositteli ottamaan yhteyttä oikeudelliseen neuvonantajaan. Valittajat eivät aluksi esittäneet muita huomautuksia. Sen jälkeen kun hakija oli lopulta esittänyt tarpeelliset asiakirjat, perintöasiaa käsittelevä tuomioistuin suoritti 22.11.2019 päivätyllä kirjeellä valittajien kuulemisen perintötodistusta koskevasta hakemuksesta lähettämällä heille kyseisen hakemuksen. Valittajat olivat jo 13.9.2019 tehneet Den Haagin alioikeudelle (Alankomaat) kyseisen perittävän perinnöstä luopumista koskevan ilmoituksen, joka oli kirjattu alioikeuden jäämistöasioiden rekisteriin 30.9.2019. Valittajat toimittivat 13.12.2019 päivätyllä – hollanninkielisellä – kirjeellä perintöasiaa käsittelevään tuomioistuimeen jäljennökset Den Haagin alioikeuden asiaa koskevista asiakirjoista. Perintöasiaa käsittelevä tuomioistuin ilmoitti valittajille 3.1.2020 päivätyllä kirjeellä, että saksankielisen käännoksen puuttuessa saatekirjettä ja asiakirjoja ei voida käsitellä. Tämän johdosta [alkup. s. 4] 3) kohdassa mainittu valittaja ilmoitti 15.1.2020 päivätyllä (saksankielisellä) kirjeellä, että perinnöstä on luovuttu ja että sitä koskeva ilmoitus on kirjattu tuomioistuimeen hollannin kielellä unionin oikeuden mukaisesti, minkä vuoksi käänno ei ole tarpeen. Perintöasiaa käsittelevä tuomioistuin viittasi kuitenkin asiakirjojen puuttuviin käännoksiin ja perinnöstä luopumiseen sovellettaviin määräaikoihin.

Perintöasiaa käsittelevä tuomioistuin vahvisti 27.2.2020 antamallaan päätöksellä perhe- ja hakemuslainkäyttöasioissa noudatettavasta menettelystä annetun lain (Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der

freiwilligen Gerichtsbarkeit, jäljempänä FamFG) mukaisesti seikat, jotka ovat perintötodistuksen antamisen edellytyksenä. Molemmat valittajat riitauttivat kyseisen heille 6.3.2020 tiedoksi annetun päätöksen 19.3.2020 päivättyllä kirjeellä (saapunut 27.3.2020) ja pyysivät määräajan pidentämistä uusien perustelujen antamiseksi. Valittajat toimittivat 30.7.2020 valokopiot Den Haagin alioikeuden laatimista asiakirjoista käännöksineen. Sen jälkeen, kun perintöasiaa käsittelevä tuomioistuin muistutti asiakirjojen alkuperäiskappaleiden puuttumisesta, alkuperäiset asiakirjat saapuivat 17.8.2020 perintöasiaa käsittelevään tuomioistuimeen. Perintöasiaa käsittelevä tuomioistuin jätti 2.9.2020 antamallaan määräyksellä päätöksensä oikaisematta ja siirsi asian jaoston ratkaistavaksi. Perusteluna perintöasiaa käsittelevä tuomioistuin totesi, että valittajista tuli perittävän (kanssa)perillisiä, koska he eivät noudattaneet perinnöstä luopumiselle asetettua määräaikaa. Pelkkä viittaus alankomaalaisessa tuomioistuimessa tapahtuneeseen perinnöstä luopumiseen tai jäljennösten toimittaminen ei riitä pätevään perinnöstä luopumiseen, vaan se edellyttää alkuperäisten asiakirjojen vastaanottamista; perintöasiaa käsittelevä tuomioistuin on kuitenkin saanut kyseiset alkuperäiskappaleet vasta perinnöstä luopumiselle asetetun kuuden kuukauden määräajan jälkeen.

2.

Valittajien tekemä valitus on FamFG:n 58 §:n 1 momentin mukaan asianmukainen ja voidaan ottaa tutkittavaksi FamFG:n 59 §:n 1 momentin, 61 §:n 1 momentin ja 63 §:n 1 momentin nojalla. Näin ollen on aineellisesti tutkittava se, onko perinnöstä luopuminen tehty määräajassa.

- a. Koska valittajat eivät asu Saksassa ja perittävä oli Alankomaiden kansalainen, perimyksen sovelletaan toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja virallisten asiakirjojen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta 4.7.2012 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta [alkup. s. 5] (EU) N:o 650/2012 (jäljempänä asetus 650/2012). Asetuksen 650/2012 mukaan ratkaisun perimyksestä on toimivaltainen antamaan perintöasiaa käsittelevä tuomioistuin Bremenissä, jossa perittävän asuinpaikka oli kuolinhetkellä (4 artikla). Lisäksi perimyksen sovelletaan lähtökohtaisesti Saksan aineellisen oikeuden säännöksiä, koska myös siltä osin merkitystä on perittävän asuinpaikalla hänen kuolinhetkellään (asetuksen 650/2012 21 artiklan 1 kohta). Toisin kuin perintöasiaa käsittelevä tuomioistuin katsoo, kysymystä perinnöstä luopumisen pätevyydestä ei kuitenkaan ratkaista ainoastaan siviililakikirjan (Bürgerliches Gesetzbuch, jäljempänä BGB) 1945 §:n mukaan. Sitä vastoin asetuksen 650/2012 13 ja 28 artiklassa säädetään erityisesti perinnöstä luopumiseen sovellettavasta toimivallasta ja muodosta:

Asetuksen 650/2012 13 artiklan mukaan perinnöstä luopumista koskevan ilmoituksen voivat ottaa vastaan sen tuomioistuimen lisäksi, joka on 4 artiklan nojalla toimivaltainen ratkaisujen tekemiseen perintöasiassa, myös

sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa perinnöstä luopujan asuinpaikka on; kyse on rinnakkaisesta toimivallasta [– –] [viittaus kansalliseen oikeuskirjallisuuteen]. Perinnöstä luopujan tuomioistuimen alueelliseen toimivaltaan sovelletaan Alankomaiden oikeuden tältä osin itsenäisiä sääntöjä. Koska valittajat asuvat Den Haagissa, vaikuttaa todennäköiseltä, että Den Haagin paikallinen alioikeus on toimivaltainen; päinvastaista ei ole nähtävissä eikä osoitettu. Lisäksi perinnöstä luopumista koskevan ilmoituksen muotoon sovelletaan asetuksen 650/2012 28 artiklan b alakohdan mukaan ilmoituksen tekvän henkilön asuinpaikan säännöksiä.

- b. Riidanalaista on kuitenkin se, seuraako jo perinnöstä luopumista koskevan ilmoituksen jättämisestä ilmoituksen tekijän asuinpaikan tuomioistuimeen se, että perinnöstä luopuminen tulee päteväksi perintöasiaa käsittelevässä tuomioistuimessa, eli substituutio (näin vallitseva näkemys [– –]) [viittaukset oikeuskirjallisuuteen ja oikeuskäytäntöön]. Vastakkainen näkemys edellyttää asianmukaisessa muodossa tapahtuvaa toimittamista perintöasiaa käsittelevään tuomioistuimeen [– –] [alkup. s. 6] tai ainakin tälle annettavaa ilmoitusta [– –] [viittaukset oikeuskirjallisuuteen].

Tämä näkemys voi perustua asetuksen 650/2012 32 perustelukappaleeseen, jossa todetaan soveltuvien osin muun muassa, että henkilöiden, jotka päättävät käyttää mahdollisuutta tehdä ilmoituksia jäsenvaltiossa, jossa heillä on asuinpaikka, olisi itse ilmoitettava perintöasiaa käsittelevälle tuomioistuimelle tällaisen ilmoituksen olemassaolosta perimyksen sovellettavassa laissa asetetussa määräajassa. Tästä voitaisiin päätellä lainsäätäjän katsoneen, että ilmoituksen tekijän asuinpaikan tuomioistuimelle tekemällä ilmoituksella on oikeusvaikutuksia vasta sen jälkeen, kun se on tullut perintöasiaa käsittelevän tuomioistuimen tietoon. Tämän puolesta voisi puhua erityisesti se, että asetuksen 650/2012 13 artiklassa – toisin kuin esimerkiksi FamFG:n 344 §:n 7 momentissa – ei säädetä ilmoituksen tekijän asuinpaikan tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa perintöasiaa käsittelevälle tuomioistuimelle perinnöstä luopumista koskevan ilmoituksen saapumisesta.

- c. Näin ollen menettelyn lopputulos eli se, luopuivatko valittajat perinnöstä määräajassa, riippuu asetuksen 650/2012 14 ja 28 artiklan tulkinnasta.

Koska käsiteltävässä asiassa asetuksen 650/2012 21 artiklan mukaan sovellettavassa Saksan aineellisessa oikeudessa ei edellytetä perinnön nimenomaista vastaanottamista (BGB:n 1942 § – Suoraan lain nojalla siirtyvän perinnön periaate, [– –] [viittaus oikeuskirjallisuuteen]), valittajista on tullut kanssaperillisiä, koska he eivät luopuneet perinnöstä määräajassa (BGB:n 1943 §). Perinnöstä luopumisen määräaika on lähtökohtaisesti kuusi viikkoa, ja se alkaa kulua siitä, kun perimyksen alkamisesta ja perillisaseman perusteesta on saatu tieto (BGB:n 1944 §:n 1 momentti). Kun perillinen – kuten käsiteltävässä asiassa – oleskelee ulkomailla, perinnöstä luopumisen määräaika on kuusi kuukautta (BGB:n 1944 §:n 3 momentti).

Perillinen on saanut tämän tiedon, kun hän tietää, että perintö on siirtynyt BGB:n 1942 §:n nojalla. Tätä varten hänen on pitänyt saada luotettavasti tietoonsa merkitykselliset seikat, joiden perusteella toimenpiteitä voidaan edellyttää. Se, että tieto olisi pitänyt saada – tai myös tuottamukseen perustuva tietämättömyys – ei käynnistä perinnöstä luopumiselle asetetun määräajan kulumista. Merkityksellinen seikka, josta perillisen on oltava tietoinen, on perimyksen alkaminen. Sen lisäksi lakimääräisen perimyksen – kuten käsiteltävässä asiassa – osalta [alkup. s. 7] merkitystä on perillisaseman perustana olevalla perhesuhteella (myös rekisteröidyllä parisuhteella) sekä etusijalla olevien perillisten puuttumisella tai pois jäämisellä. Jaostolla on epäilyksiä siitä, että valittajat olisivat saaneet tarpeellisen – luotettavan – tiedon jo perintöasiaa käsittelevän tuomioistuimen 19.6.2019 päivätyssä pyynnössä. Yhtäältä tähän kirjeeseen ei oltu liitetty perintötodistusta koskevaa hakemusta, josta käy ilmi perillisaseman peruste (lakimääräinen perimysjärjestys). Toisaalta se, että perintöasiaa käsittelevä tuomioistuin pyysi asiakirjojen lähettämistä, oli osoitus siitä, että lakimääräistä perimysjärjestystä ei oltu vielä selvitetty. Tähän on lisättävä, että valittajien, jotka ovat Alankomaiden kansalaisia, ei ole pitänyt tuntee lakimääräistä perimysjärjestystä koskevia Saksan sääntöjä etenkin siksi, että he olivat toissijaisia perillisiä (BGB:n 1925 §). Myöskään perintöasiaa käsittelevä tuomioistuin ei ole määräaikaan laskiessaan katsonut, että valittajat olivat jo mainitun pyynnön yhteydessä saaneet BGB:n 1944 §:ssä tarkoitetun tarpeellisen tiedon. Jaosto yhtyy tähän kantaan. Valittajat olivat kuitenkin saaneet tiedon viimeistään 13.9.2019, koska he tekivät tuona päivänä perinnöstä luopumista koskevan ilmoituksen Den Haagin alioikeudelle, mikä on osoituksena siitä, että he olivat käsityksensä mukaan tulleet perillisiksi.

- (1) Jos noudatetaan ilmeisesti vallitsevaa näkemystä, joka tukeutuu perinnöstä luopumista koskevan ilmoituksen substituutioon, kyseinen ilmoitus olisi tullut päteväksi jo silloin, kun se 13.9.2019 tehtiin Den Haagin alioikeudelle. BGB:n 1944 §:n 3 momentissa säädettyä lakisääteistä määräaikaan olisi noudatettu, eikä valittajista olisi tullut perillisiä.
- (2) Jos sitä vastoin asetuksen 650/2012 32 perustelukappaleen valossa katsotaan, ettei substituutio ole täydellinen, perinnöstä luopumisen pätevyyteen saattaisi vaikuttaa myös Bremenin perintöasiaa käsittelevälle tuomioistuimelle saapunut tieto. Sitten herää kuitenkin kysymys siitä, mitkä muodolliset edellytykset vaaditaan, jotta perinnöstä luopuminen tulee päteväksi:
 - (a.) Mikäli pelkkä ilmoitus perintöasiaa käsittelevälle tuomioistuimelle riittäisi – mahdollisesti jopa perinnöstä luopujan omalla kielellä –, perinnöstä luopuminen olisi tullut päteväksi 13.12.2019 eli määräajassa. Näin olisi myös siinä tapauksessa, että edellytyksenä olisi se, että asiakirjoista, jotka

perinnöstä luopujan asuinpaikan tuomioistuin on laatinut ilmoituksen tekemisen yhteydessä, [alkup. s. 9] olisi liitettävä pelkät jäljennökset. Perintöasiaa käsittelevän tuomioistuimen tehtävänä olisi sitten pyytää vahvistus toisen jäsenvaltion tuomioistuimelta (FamFG:n 26 §).

- (b.) Mikäli perintöasiaa käsittelevän tuomioistuimen alueella sovellettavan lain valossa (asetuksen 650/2012 21 artiklan 1 kohta) vaadittaisiin, että tieto perinnöstä luopumisesta on toimitettava Saksan kielellä (oikeuslaitosta koskevan lain (Gerichtsverfassungsgesetz, GVG) 184 §), se olisi tapahtunut valittajien 15.1.2020 päivätyllä kirjeellä; perinnöstä luopumiselle asetettua määräaikaa olisi noudatettu tässäkin tapauksessa. Myös silloin perintöasiaa käsittelevän tuomioistuimen pitäisi itse pyytää tarpeellinen vahvistus (asiakirjat) jäsenvaltion tuomioistuimelta.
- (c.) Jos kuitenkin katsotaan – perintöasiaa käsittelevän tuomioistuimen tavoin –, että pätevä perinnöstä luopuminen edellyttää asetuksen 650/2012 13 artiklasta huolimatta sitä, että perintöasiaa käsittelevälle tuomioistuimelle toimitetaan jäsenvaltion tuomioistuimen laatimat asiakirjat, jotka koskevat perinnöstä luopumista, alkuperäisinä ja virallisine käännöksineen perintöasiaa käsittelevän tuomioistuimen kielelle, tämä olisi tapahtunut vasta elokuussa 2020, jolloin perinnöstä luopuminen olisi tehty myöhässä. On syytä todeta, että tällainen tulkinta kuitenkin tuskin edistäisi sääntelyn tavoitetta eli eurooppalaisen oikeudellisen yhteistyön yksinkertaistamista, sillä asianomainen voisi siinä tapauksessa luopua perinnöstä välittömästi perintöasiaa käsittelevässä tuomioistuimessa.

[--]

[Allekirjoitukset]

[--]

[--] [Laatija]